

Muzeum Gospodarstwa Wiejskiego - znajduje się w zbudowanym w 1865 roku Kościele poewangelickim w Lipuszu. Muzeum powstało w 2002 roku. Do tej pory zgromadzono 250 eksponatów. W Muzeum znajdują się stare sprzęty domowe oraz sprzęty gospodarskie tj: naczynia kuchenne, magiel, drewniane łopata, różne rodzaje kierzonych, kopanka, 2 młockarnie konne, kamienie do rutownika, wózek konny, cepy, uprzęże konne, orczyki, drewniana pompa, cierlica do lnu, drobne narzędzia i wiele innych. Z sprzętów do prac polowych zgromadzono: koparkę konną, kilka rodzajów broni, pułki. W Muzeum zobaczymy m.in. tak: wózek strażacki z 1913r., warsztat tkacki z początku XX wieku. Podziwiać tu można wiele przedmiotów użytkowych, które już na zawsze zniknęły z wiejskich zagrod. Muzeum mieści się przy ulicy Wybickiego. Zbiory można oglądać codziennie w godz. 10 -18. Wstęp bezpłatny. Tel. (58) 687 45 81

Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła - został wzniesiony w latach 1866 -1867 w stylu neogotyckim. Kilka elementów we wnętrzu obecnej wieży pochodzi z poprzednich wieży, które zostały zniszczone przez pożary. Najstarszym zachowanym zabytkiem jest polichromiona figura Matki Bożej z Dzieciątkiem wykonana z brązu z ok. 1600 r. Polichromie kościoła, obraz św. Michała Archanioła wykonał w 1924 roku artysta plastyk Leon Drapiewski.

Młyn Wodny w Lipuszu - Pochodzi z początku XIX wieku. Klasyczny młyn poruszany siłą spadającej wody wodospadu (energia odzyskiwana z wody spadającej nieprzerwanie z dużych wysokości). Leży nad Czarną Wdą. Początkowo był wyjątkowo konstrukcją drewnianą, z czasem został podmurowany. Dziś jest starannie konserwowanym zabytkiem kultury kaszubskiej. Jest on jednym z nielicznych, starannie odrestaurowanych młynów wodnych na Pomorzu Gdańskim. Jednocześnie pozostaje pamiętką po dawnej historii ziemi kaszubskiej. Lipuski młyn wodny można obejrzeć także od strony rzeki, gdyż nieopodal przebiega szlak kajakowy na rzece Wdzie.

Walory naturalne gminy

Gmina Lipusz posiada ciekawe walory przyrodnicze: Rzekę Wdę (Czarna Wda). **Znaczną** lesistość terenu, dobre warunki klimatyczne, urozmaicenie krajobrazu spowodowane dużym nachyleniem zboczy i rynien. Liczne, czyste jeziora, kąpielisko nad jeziorem Duże Skrzyńki. Na tym terenie występuje 28 chronionych gatunków zwierząt m.in. **Perkoz** dwuczuby, **żab** dźwiękliwy, bielik, bąk, szlaga, nurog itp. Prawie cała powierzchnia gminy objęta jest ochroną w obrębie Lipuskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Gowidlińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Południowo-wschodni fragment gminy stanowi część Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego. Dodatkowo Gmina Lipusz znajduje się na obszarze Natura 2000 oraz rezerwatu Bory Tucholskie.

Diabelski kamień jest to pomnik przyrody nieożywionej a

dokładniej gąz narzutowy o obwodzie 7 metrów. Gąz pochodzi z epoki polodowcowej, nie byoby w tym nic dziwnego ponieważ zdaniem specjalistów takie kamienie nie są rzadkością na Kaszubach, gdyby nie pewna historia. Różną donoszą że kamień nie znalazł się przypadkowo w tym miejscu, mieszkańcy twierdzą że postawił go diabeł, ponieważ nie zdążył go donieść do kościoła przed pianiem koguta.

Na kamieniu po tym zdarzeniu można jeszcze dostrzec ślady diabelskich pazurów. Dzięki temu, że gąz znajduje się na terenie ścieżki dydaktycznej możemy go podziwiać jako piękny i tajemniczy pomnik przyrody.

Tuszkowska Matka - pomnik przyrody ożywionej. Jest to sosna pospolita w wieku około 230 lat, obwód 3,20 m, wysokość 30m. W ogólnopolskim konkursie "Przełęcz Leśniczego" na najgrubsze drzewo pomnik przyrody, zajęła 28 miejsce na 264 zgłoszone drzewa. Z tym drzewem powiązana jest także pewna legenda, która wyjaśnia pochodzenie.

W Tuszkowach zmarła najstarsza wiekiem kobieta zwana Tuszkowską Matką. Cała wieś uczestniczyła w kondukcji jej obnym. Z tyłu powoli wieziono trumnę na wozie poruszonym przez woły. Nie miały nabożne pieśni. Kondukt posuwał się powoli dawną piaszczystą drogą na cmentarz w Lipuszu. Kiedy odbyła procesja znalazła się w połowie drogi między Tuszowami a Lipuszem, wszyscy usłyszeli piękny śpiew jakiegoś ptaka, dziwne, gdyby ją pociągnęła jesień. Śpiew ptaka był tak donośny, że wystraszone woły nie chciały iść dalej. Gwałtownie szarpnęły wozem, w wyniku czego trumna zsunęła się na ziemię. Uczestnicy pogrzebu uznali całe to zdarzenie za znak, że zmarła obrała sobie jako miejsce wiecznego spoczynku ten właśnie pagórek, nad którym zjawił się ptak. Pochowali ją więc opodal drogi na zboczu pagórka. Na grobie starej kobiety wyrosła sosna, która potęgowała z biegiem lat. Na pamiątkę tego wydarzenia nazwano tę sosnę - Tuszkowską Matką. Tuszkowska Matka to jeden z cenniejszych walorów gminy Lipusz, które warto zobaczyć.

Grupa Trzech Dębów - to rosnące obok siebie trzy dęby szypułkowate o obwodzie kolejno 3,00 m, 3,20 m, 3,90 m i wysokość 25 m, 25 m, 27 m. Dęby znajdują się niedaleko Leśniczki Pocioczno.